TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. gegužės 20 d. *

Byloje C-160/09

dėl *Symvoulio tis Epikrateias* (Graikija) 2009 m. balandžio 1 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. gegužės 8 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Ioannis Katsivardas – Nikolaos Tsitsikas OE

prieš

Ypourgos Oikonomikon,

* Proceso kalba: graikų.

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz (pranešėjas) ir D. Šváby,

generalinė advokatė E. Sharpston,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. kovo 3 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Ioannis Katsivardas – Nikolaos Tsitsikas OE*, atstovaujamos *dikigoroi* E. Stamouli ir S. Gikas,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos E. Leftheriotou, A. Vasilopoulou ir S. Papaïoannou,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* P. Gentili,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. Valero Jordana ir I. Zervas,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Susitarimo dėl bendradarbiavimo tarp Europos ekonominės bendrijos ir Kartagenos susitarimo šalių narių – Bolivijos, Kolumbijos, Ekvadoro, Peru ir Venesuelos (toliau – bendradarbiavimo susitarimas), patvirtinto 1984 m. birželio 4 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1591/84 (OL L 153, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 15 t., p. 162), 4 straipsnyje numatytos nuostatos dėl palankiausio režimo statuso išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp pagal Graikijos teisę įsteigtos bendrovės *Ioannis Katsivardas – Nikolaos Tsitsikas OE* (toliau – *Katsivardas*) ir *Ypourgos Oikonomikon* (Finansų ministerijos) dėl atlikus muitinės formalumus 1993 m. iš Ekvadoro importuotų bananų siuntos atžvilgiu *Katsivardas* sumokėto akcizo, kuris tuo metu pagal Graikijos teisės aktus buvo taikomas bananams, sumos grąžinimo.

Teisinis pagrindas

Tarptautinės sutartys

Bendrasis susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos

3 1994 m. Bendrasis susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos (toliau – GATT 1994), kuris sudaro Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties 1 A priedą, buvo patvirtintas 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, p. 1, 214; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 80). GATT 1994 1 straipsnio a punkte numatyta, kad jį sudaro 1947 m. Bendrasis susitarimas dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT 1947) su visomis pataisomis ir pakeitimais, įsigaliojusiais iki Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties įsigaliojimo dienos.

4 Tarp GATT 1947 nuostatų, kurios pakartotos GATT 1994, 1 straipsnio 1 dalyje numatyta nuostata dėl didžiausio palankumo režimo, kuri išdėstyta taip:

„Muito mokesčių ir kitų rinkliavų, taikomų importuojant ar eksportuojant, tarptautinių mokėjimų už importą arba eksportą pervedimų atžvilgiu, apmokestinimo tokiais

muito mokesčiais ir rinkliavomis taikomos metodikos atžvilgiu, visų importui ir eksportui taikomų taisyklių ir formalumų atžvilgiu bei visų klausimų, apie kuriuos kalbama III straipsnio 2 ir 4 dalyse, atžvilgiu, pranašumas, palankumas, lengvatos arba atleidimas nuo mokesčių, kuriuos Susitariančioji Šalis suteiktų prekei, kurios kilmės valstybė yra ji, arba kuri skirta kitai valstybei, yra iš karto ir besąlygiškai suteikiami tokiai pačiai prekei, kilusiai iš visų kitų Susitariančiųjų Šalių teritorijų arba skirtai joms."

5 GATT 1947 III straipsnio 2 dalyje nurodomi vidaus mokesčiai ar rinkliavos, o šio straipsnio 4 dalyje daroma nuoroda į įstatymus, kitus teisės aktus bei reikalavimus, turinčius įtakos prekių pardavimui, pasiūlai, pirkimui, transportavimui, paskirstymui ar panaudojimui.

Bendradarbiavimo susitarimas

6 Pagal bendradarbiavimo susitarimo, kurio tekstas yra Reglamento Nr. 1591/84, kuriuo šis susitarimas patvirtintas, sudėtinė dalis, 1 straipsnį „Susitariančiosios Šalys įsipareigoja, kiek leidžia jų kompetencija, puoselėti kuo platesnį ekonominį bendradarbiavimą, iš anksto neišskiriant jokios srities ir atsižvelgiant į skirtingus išsivystymo lygius". Toje pačioje nuostatoje numatyta, kad tokio bendradarbiavimo tikslai „turi prisidėti apskritai prie atitinkamų Šalių ekonomikos vystymosi ir jų gyvenimo lygio kėlimo".

7 Šio susitarimo 4 straipsnyje nustatyta:

„Palankiausio režimo statusas

1. Importuojamų ir eksportuojamų prekių atžvilgiu Susitariančiosios Šalys suteikia viena kitai palankiausio režimo statusą visais klausimais, susijusiais su:

— muitais ir visų rūšių mokesčiais, įskaitant tokių muitų ir mokesčių rinkimo procedūras,

— reglamentais dėl patikrinimo muitinėje, tranzitu, sandėliavimu ir perkrovimu,

— tiesioginiais ir netiesioginiais mokesčiais ir kitais vidaus mokesčiais,

— reglamentais, susijusiais su mokėjimu, įskaitant užsienio valiutos paskirstymą ir tokių mokėjimų pervedimus,

— reglamentais, kurie turi poveikio prekių pardavimui, pirkimui, pervežimui, paskirstymui ir panaudojimui vidaus rinkoje.

2. Straipsnio 1 dalis netaikoma:

a) lengvatoms, taikomoms kaimyninėms valstybėms ir palengvinančioms eismą pasienio zonoje;

b) lengvatoms, suteikiamoms steigiamoms muitinių bendrijoms ar laisvosios prekybos zonoms arba numatytoms muitinių bendrijos ar laisvosios prekybos zonos sutartyse, įskaitant lengvatas, suteiktas Lotynų Amerikoje regioninės ekonominės integracijos zonos kontekste;

c) lengvatoms, suteiktoms konkrečioms šalims pagal [GATT 1947];

d) lengvatoms, kurias Kartagenos susitarimo šalys narės suteikia tam tikroms šalims pagal [GATT 1947] Protokolą dėl besivystančių šalių prekybos derybų.

3. Šis straipsnis taikomas nepažeidžiant teisių ir įsipareigojimų, kuriuos suteikia [GATT 1947].“

8 Bendradarbiavimo susitarimo 5 straipsnio „Jungtinis bendradarbiavimo komitetas“ 2 dalyje numatyta, kad šis komitetas taip pat rekomenduoja sprendimus dėl nesutarimų, kurie gali kilti tarp Šalių dėl šio Susitarimo aiškinimo ir vykdymo.

9 Bendradarbiavimo susitarimo II priedas „Deklaracija dėl bendradarbiavimo prekybos srityje“ išdėstytas taip:

„Dėl šiame Susitarime numatyto bendradarbiavimo prekybos srityje Šalys pareiškia, kad jos yra pasirengusios Jungtiniame komitete pagal jų atitinkamą ekonominę politiką išnagrinėti visas konkrečias problemas, kurios gali kilti prekybos srityje.“

Bendrasis bendradarbiavimo susitarimas

10 Europos ekonominės bendrijos ir Kartagenos susitarimo bei jos valstybių narių – Bolivijos Respublikos, Kolumbijos Respublikos, Ekvadoro Respublikos, Peru Respublikos ir Venesuelos Respublikos, bendrasis bendradarbiavimo susitarimas (toliau – bendrasis bendradarbiavimo susitarimas) buvo patvirtintas 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos sprendimu 98/278/EB (OL L 127, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 28 t., p. 230).

11 Pagal bendrojo bendradarbiavimo susitarimo 2 straipsnį Susitariančiosios Šalys įsipareigoja pagyvinti tarpusavio santykius skatindamos jų bendradarbiavimo plėtrą apimant naujas sritis.

12 Šio bendrojo susitarimo 4 straipsnyje nustatyta:

„Susitariančiosios Šalys suteikia viena kitai didžiausio palankumo prekyboje statusą pagal [GATT 1994].

Abi Šalys dar kartą patvirtina savo ketinimą prekiauti tarpusavyje laikantis šio Susitarimo.“

13 Bendrojo bendradarbiavimo susitarimo 33 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad šio Susitarimo nuostatos pakeičia Bendrijų valstybių narių ir Andų pakto [Kartagenos susitarimo] šalių sudarytų susitarimų nuostatas, jeigu tokios nuostatos yra nesuderinamos su šiuo Susitarimu arba tapačios šio Susitarimo nuostatoms.

Ketvirtoji AKR ir EEB konvencija

14 1989 m. gruodžio 15 d. Lomėje pasirašyta Ketvirtoji AKR ir EEB konvencija buvo patvirtinta 1991 m. vasario 25 d. EEB Tarybos ir Komisijos sprendimu 91/400/EAPB (OL L 229, p. 1). Šios konvencijos priede esančio Protokolo Nr. 5 dėl bananų 1 straipsnyje numatyta:

„Nė viena valstybė [tarp Afrikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno valstybių, sudariusių šią konvenciją (toliau – AKR valstybės)] eksportuodama savo bananus

į Bendriją, kiek tai susiję su patekimu į savo tradicines rinkas ir savo privalumais šiose rinkose, negali atsidurti mažiau palankioje padėtyje, nei buvo anksčiau ar yra dabar."

Nacionalinė teisė

15 Įstatymo Nr. 1798/1988, iš dalies pakeisto Įstatymu Nr. 1914/1990, 7 straipsnyje buvo numatyta, kad nuo 1998 m. liepos 1 d. taikomas 150 GRD dydžio akcizas už iš užsienio importuotų ir tam tikrais atvejais Graikijoje išaugintų bananų kilogramą. Vėliau šis akcizas buvo padidintas, dar vėliau sumažintas ir galiausiai panaikintas 1998 metais.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

16 1993 m. liepos mėn., tiesiogiai iš Ekvadoro importuotų bananų siuntos atžvilgiu atlikus muitinės formalumus *Katsivardas* buvo nurodyta sumokėti muitus ir kitus mokesčius, kurių bendra suma buvo 6 785 565 GRD (19 913,61 eurų) ir kurią ji sumokėjo, tačiau pareiškė abejonę dėl 4 986 100 GRD dydžio sumos, sumokėtos kaip akcizo mokestis. Vėliau *Katsivardas* paprašė grąžinti šią sumą ir atitinkamą pridėtinės vertės mokesčio dalį, kurias, ieškovės teigimu, ji sumokėjo nepagrįstai.

17 Kadangi kompetentinga muitinės įstaiga atsisakė grąžinti šią sumą, *Katsivardas* kreipėsi į *Dioikitiko Protodikeio Athinon* (Atėnų administracinis teismas), kuris patenkino jos ieškinį, kiek tai susiję su ginčijamų pranešimų apie mokesčio dydį panaikinimu

ir prašymu grąžinti sumokėtą sumą. Apeliacinis teismas šį sprendimą pakeitė, todėl *Katsivardas* pateikė kasacinį skundą *Symvoulio tis Epikrateias* (Valstybės taryba).

18 Pastaroji, priešingai nei ieškovė pagrindinėje byloje, mano, kad ginčijamas akcizas turi būti laikomas vidaus mokesčiu pagal EEB sutarties 95 straipsnį (tapusį EB sutarties 95 straipsniu, vėliau, po pakeitimo – EB 90 straipsnis), o ne muitui lygiaverčio poveikio mokesčiu pagal EEB sutarties 9 ir 12 straipsnius (tapusius atitinkamai EB sutarties 9 ir 12 straipsniais, po pakeitimo – EB 23 ir 25 straipsniai). Toks vidaus mokestis galėjo būti teisėtai taikomas tiesiogiai iš trečiosios šalies importuotiems bananams, jeigu mažiau palankus apmokestinimas nebuvo draudžiamas specialiomis komercinių susitarimų tarp Bendrijos ir šių trečiųjų šalių nuostatomis, kaip antai bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsnis.

19 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi 1995 m. gruodžio 12 d. Sprendimu *Chiquita Italia* (C-469/93, Rink. p. I-4533), pagal kurį ketvirtosios AKR ir EEB konvencijos priede pateikiamame protokole Nr. 5 dėl bananų įtvirtinta nuostata, kuria siekiama užtikrinti galimybę iš AKR valstybių kilusiems bananams patekti į jų tradicines rinkas ne mažiau palankesnėmis sąlygomis už tas, kurios buvo 1976 m. balandžio 1 d. įsigaliojant panašiai nuostatai, įtvirtintai 1975 m. vasario 28 d. Lomėje pasirašytoje AKR ir EEB konvencijos priede pateikiamo protokolo Nr. 6 dėl bananų 1 punkte (toliau – „standstill“ nuostata).

20 Iš to išplaukia, kad palankiausio režimo statuso suteikimas Kartagenos susitarimo šalims narėms reiškia, kad iš šių šalių kilę bananai prilyginami AKR valstybių kilmės bananams. Taigi galimybė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui įvertinti akcizo, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, teisėtumą priklauso nuo atsakymo į klausimą, ar bendradarbiavimo susitarimas ir ypač jo 4 straipsnis suteikia teises, kuriomis privatūs asmenys gali tiesiogiai remtis valstybių narių

nacionaliniuose teismuose, ir todėl *Katsivardas* gali remtis šiuo straipsniu, skaitomu kartu su „standstill“ nuostata, ginčydama pagrindinėje byloje nagrinėjamą akcizą, taikomą bananams.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad Teisingumo Teismas 2005 m. kovo 1 d. Sprendime *Van Parys* (C-377/02, Rink. p. I-1465) pripažino, jog tokios teisės negali kilti pagal nuostatą dėl palankiausio režimo statuso, įtvirtintą su Kartagenos susitarimo šalimis narėmis vėliau sudarytame bendradarbiavimo susitarime, ir kad AKR ir EEB konvencijose numatytos lengvatos susijusios tik su AKR „tradiciniais“ bananais, t. y. AKR valstybių kilmės bananais, atsižvelgiant į metinį importuotą kiekį 1976 m. balandžio 1 dieną, todėl šios lengvatos negali būti taikomos ir kitų šalių kilmės bananams.

22 Tačiau manydama, kad Teisingumo Teismas dar nėra pareiškęs nuomonės dėl bendradarbiavimo susitarimo, *Symvoulio tis Epikrateias* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar asmuo (ūkio subjektas, importuojantis [prekybos tikslais] bananus iš Ekvadoro), kuris prašo grąžinti, jo manymu, neteisėtai sumokėtą vidaus akcizą, gali nacionaliniame teisme remtis aplinkybe, kad nacionalinės mokesčių teisės nuostatos (Graikijos Įstatymo 1798/1988 7 straipsnis, iš dalies pakeistas Graikijos įstatymo 1914/1990 10 straipsniu) prieštarauja [bendradarbiavimo] susitarimo 4 straipsniui?“

Dėl prejudicinio klausimo

Dėl priimtinumo

23 Graikijos vyriausybė abejoja, ar prejudicinis klausimas yra priimtinas, nes juo, pirma, siekiama ne kad būtų išaiškinta Bendrijos teisės nuostata, bet sužinoti, kiek privatus asmuo gali remtis nacionalinių nuostatų ir Bendrijos akto neatitikimu ir, antra, jame konkrečiai nenurodoma, kurią nuostatą reikia išaiškinti.

24 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad nors pagal EB 234 straipsnį Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos taikyti Bendrijos normos konkrečiam ginčui ir įvertinti nacionalinės teisės nuostatos šios normos atžvilgiu, jis vis dėlto gali, vykstant straipsnyje įtvirtintam teismų bendradarbiavimui, atsižvelgdamas į bylos medžiagą, pateikti nacionaliniam teismui Bendrijos teisės aiškinimą, kuris jam galėtų būti naudingas nagrinėjant šios nuostatos veikimą (2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Anomar ir kt.* C-6/01, Rink. p. I-8621, 37 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

25 Vykstant šiai procedūrai pateiktas prejudicinis klausimas, kuriuo teiraujamasi dėl asmens galimybės nacionaliniame teisme remtis bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsnyje įtvirtinta nuostata dėl palankiausio režimo statuso siekiant užginčyti nacionalinės mokesčių nuostatos taikymą, susijęs su tuo, ar ši nuostata gali būti tiesiogiai veikianti asmens atžvilgiu, taigi su jos aiškinimu.

26 Minėta nuostata įtvirtinta bendradarbiavimo susitarime, kuris Bendrijos vardu buvo patvirtintas Reglamentu Nr. 1591/84 ir todėl, atsižvelgiant į nusistovėjusią teismų praktiką, yra Bendrijos institucijų priimtas aktas, kurį Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti vykstant prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrai (šiuo klausimu žr. 1974 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Haegeman*, 181/73, Rink. p. 449, 4–6 punktus; 1998 m. birželio 16 d. Sprendimo *Racke*, C-162/96, Rink. p. I-3655, 41 punktą bei 2009 m. spalio 22 d. Sprendimo *Bogiatzi*, C-301/08, Rink. p. I-10185, 23 punktą).

27 Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Bendrijos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbumo prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti prejudicinį sprendimą pagal nacionalinio teismo pateiktą prašymą, tik jei yra akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Bendrijos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismas neturi reikalingos informacijos apie faktines aplinkybes ar teisinius pagrindus, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Cartesio*, C-210/06, Rink. p. I-9641, 67 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

28 Nagrinėjamoje byloje atsakymas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, ar asmuo, kaip antai *Katsivardas*, gali nacionaliniuose teismuose remtis bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsniu, lems tai, ar ieškovė pagrindinėje byloje galės veiksmingai remtis „standstill“ nuostata, kuria grindžiami jos pagrindinėje byloje pateikiami argumentai dėl nacionalinės teisės aktuose bananams nustatyto akcizo neteisėtumo.

29 Taigi šioje byloje nėra akivaizdu, kad prašomas Bendrijos teisės išaiškinimas būtų nenaudingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

30 Iš to matyti, kad prejudicinis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausimu iš esmės klausia, ar asmuo gali tiesiogiai remtis bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsniu valstybės narės nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje.

32 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia priminti, kad pagal tarptautinės teisės principus Europos Sąjungos institucijos, kompetentingos derėtis dėl susitarimo su trečiosiomis šalimis ir jį sudaryti, gali laisvai su šiomis susitarti, kokį poveikį šio susitarimo nuostatos turės susitariančiųjų šalių vidaus tvarkai. Jei šis klausimas aiškiai neaptartas minėtame susitarime, kompetentingas teismas, būtent Teisingumo Teismas pagal SESV sutartyje nustatytą jurisdikciją, turi jį išspręsti taip pat, kaip ir bet kurį kitą aiškinimo klausimą, susijusį su susitarimo taikymu Sąjungoje (žr. 1982 m. spalio 26 d. Sprendimo *Kupferberg*, 104/81, Rink. p. 3641, 17 punktą; 1999 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Portugalija prieš Tarybą*, C-149/96, Rink. p. I-8395, 34 punktą ir 2008 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *FIAMM ir FIAMM Technologies prieš Tarybą ir Komisiją*, C-120/06 P ir C-121/06 P, Rink. p. I-6513, 108 punktą).

33 Reikia taip pat priminti, kad iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog vertinant Sąjungos ir trečiųjų šalių sudarytame susitarime įtvirtintų nuostatų tiesioginį veikimą reikia būtinai išnagrinėti šio susitarimo esmę, struktūrą ir sąvokas (žr. minėto Sprendimo *Chiquita Italia* 25 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

34 Tačiau, kaip pastebėjo Komisija per teismo posėdį, teisės akto, kuriuo patvirtintas atitinkamas tarptautinis susitarimas, pobūdis atliekant tokį vertinimą nėra svarbus. Iš tikrųjų, kaip matyti iš 1987 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Demirel* (12/86, Rink. p. 3719, 25 punktas), tai, kad tarptautinio susitarimo nuostata buvo patvirtinta sprendimu ar reglamentu, neturi įtakos pripažįstant tokios nuostatos tiesioginį veikimą. Todėl

reikia atmesti argumentą, jog bendradarbiavimo susitarime įvirtinta nuostata dėl palankiausio režimo statuso yra tiesiogiai veikianti, kurį *Katsivardas* grindė tuo, jog bendradarbiavimo susitarimas buvo patvirtintas reglamentu, skirtingai nei bendrasis bendradarbiavimo susitarimas, kuris buvo patvirtintas sprendimu.

35 Kalbant apie bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsnį, priešingai nei teigia Italijos vyriausybė, tai, kad jis įtvirtintas bendradarbiavimo susitarime, iš esmės nedraudžia asmeniui juo remtis. Iš tikrųjų pagal nusistovėjusią teismo praktiką tai, kad tokiu susitarimu iš esmės siekiama skatinti Susitariančiųjų Šalių ekonominę plėtrą apsiribojant bendradarbiavimo tarp šalių užmezgimu, nesiekiant šių šalių narystės ar įstojimo į ES ateityje, negali trukdyti kai kurių jo nuostatų tiesioginiam taikymui (pagal analogiją žr. 1976 m. vasario 5 d. Sprendimo *Conceria Bresciani*, 87/75, Rink. p. 129, 23 punktą; minėto Sprendimo *Kupferberg*, 22 punktą bei 1991 m. sausio 31 d. Sprendimo *Kziber*, C-18/90, Rink. p. I-199, 21 punktą).

36 Vis dėlto minėto Sprendimo *Van Parys* 58 punkte atsakydamas į klausimą dėl bendrajame bendradarbiavimo susitarime, pakeitusiame bendradarbiavimo susitarimą, įtvirtintos nuostatos dėl didžiausio palankumo statuso išaiškinimo Teisingumo Teismas nusprendė, kad šia nuostata asmenys negalėjo remtis valstybės narės teisme. Šio aiškinimo nepaneigė nė vienas suinteresuotasis asmuo, pateikęs Teisingumo Teismui pastabas per šią procedūrą.

37 Todėl reikia nustatyti, ar egzistuoja veiksnių, leidžiančių netaikyti šio bendrajame bendradarbiavimo susitarime įtvirtintos nuostatos dėl didžiausio palankumo statuso vertinimo, kiek tai susiję su bendradarbiavimo susitarime įtvirtintos nuostatos dėl palankiausio režimo statuso aiškinimu.

38 Tiesa, kad bendrajame bendradarbiavimo susitarime numatyta nuostata dėl didžiausio palankumo statuso ir bendradarbiavimo susitarime įtvirtinta nuostata dėl palankiausio režimo statuso, suformuluotos skirtingai. Tačiau tai, kad pastarosios formuluotė

skirtinga, gali būti laikoma veiksniu, dėl kurio būtina skirtingai aiškinti jos galimą tiesioginį veikimą tik, jeigu susitarimų bendra struktūra ir jų tikslas parodytų susitariančiųjų šalių ketinimą, pasirenkant šią skirtingą formuluotę, nepripažinti bendrojo bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsnio tiesioginio veikimo, kuris anksčiau buvo pripažintas bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsnio atžvilgiu.

39 Bendrajame bendradarbiavimo susitarime, ypač jo 4 straipsnyje, nėra požymių, kurie patvirtintų, jog susitariančiųjų šalių padėtis yra mažiau palanki nei ta, kurią jos turėjo pagal bendradarbiavimo susitarimą, būtent atsižvelgiant į nuostatą dėl palankiausio režimo statuso.

40 Priešingai, kalbant visų pirma apie bendrojo bendradarbiavimo susitarimo pobūdį ir dalyką, reikia konstatuoti, kad juo siekiama atnaujinti ir sustiprinti susitariančiųjų šalių prisiimtus įsipareigojimus pagal bendradarbiavimo susitarimą. Kadangi šie du susitarimai buvo sudaryti tarp tų pačių šalių ir įgyvendinami pasitelkiant tas pačias institucijas, išsaugant, remiantis bendrojo bendradarbiavimo susitarimo 32 straipsnio 1 dalimi, pagal bendradarbiavimo susitarimą įsteigtą jungtinį komitetą ir pakomitečius, bendruoju bendradarbiavimo susitarimu numatomas platesnis bendradarbiavimas atitinkamose srityse ir tvirtesnis, kiek tai susiję su numatytais konkrečiais veiksmais.

41 Be to, bendradarbiavimo susitarimo pavadinimas pakeistas į bendrąjį bendradarbiavimo susitarimą, kaip matyti iš šio 39 straipsnio 1 dalies, dėl susitariančiųjų šalių ketinimo suteikti sau galimybę papildyti bendrąjį susitarimą sektoriniais susitarimais arba susitarimais, susijusiais su konkrečia veikla, o ne dėl šalių noro prisiimti mažesnius įsipareigojimus.

42 Taigi šių dviejų susitarimų palyginimas parodo laipsnišką bendradarbiavimo, dėl kurio šalys įsipareigojo, intensyvumo stiprinimą.

43 Be to, kaip primena Komisija, tuo metu, kai buvo priimtas bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsnis, Kartagenos susitarimo valstybės narės dar ne visos buvo GATT 1947 susitariančiosios šalys. Kaip Teisingumo Teismas nurodė minėto Sprendimo *Van Parys* 57 punkte dėl bendrojo bendradarbiavimo susitarimo, šio bendrojo susitarimo šalių ketinimas buvo pagal GATT 1994 sukurtą sistemą taikyti ir Kartagenos susitarimo šalims narėms tam, kad jos galėtų pasinaudoti GATT 1 straipsnio 1 dalyje numatytu didžiausio palankumo režimu nekeičiant jo turinio. Tas pats galioja kalbant apie bendradarbiavimo susitarimą, nes jo 4 straipsnio redakcija akivaizdžiai neparodo susitariančiųjų šalių ketinimo suteikti trims Kartagenos susitarimo šalims narėms, kurios dar nėra GATT 1947 narės, didesnes lengvatas prekybos srityje nei tos, kurios buvo suteiktos jų GATT partneriams.

44 Iš to išplaukia, kad minėtas Teisingumo Teismo sprendimas *Van Parys*, kiek jis susijęs su bendrajame bendradarbiavimo susitarime numatytos nuostatos dėl didžiausio palankumo statuso tiesioginio veikimo nebuvimu, taip pat galioja bendradarbiavimo susitarimo 4 straipsnio atžvilgiu.

45 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad bendradarbiavimo susitarimo, patvirtinto Reglamentu Nr. 1591/84, 4 straipsniu asmenims nesuteikiamos teisės, kuriomis jie galėtų remtis valstybės narės teismuose.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

46 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

Susitarimo dėl bendradarbiavimo tarp Europos ekonominės bendrijos ir Kartagenos susitarimo šalių narių – Bolivijos, Kolumbijos, Ekvadoro, Peru ir Venesuelos, patvirtinto 1984 m. birželio 4 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1591/84, 4 straipsniu asmenims nesuteikiamos teisės, kuriomis jie galėtų remtis valstybės narės teismuose.

Parašai.